

Alois Medek, Život na dvoře Leopolda I. dle konceptů zpráv Ferdinanda z Dietrichštejna v roce 1667, bakalářská práce, Historický ústav, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích 2023, 82 s. + přílohy.

Posudek oponenta bakalářské práce

Práce Aloise Medka rekonstruuje dění na císařském dvoře v roce 1667 na základě konceptů odeslaných dopisů knížete Ferdinanda z Dietrichsteina. Po velmi podrobném vyličení české historiografie týkající se barokní šlechty umístil autor na závěr praktický přehled obsahu bakalářské práce. Výklad se pak člení na tři části. Autor nejprve představuje osobu Ferdinanda z Dietrichsteina a jeho rodovou kariéru. Ve druhé kapitole již připojuje i vyličení důležitých dvorských událostí, které našly ohlas v Dietrichsteinově korespondenci: oslavy císařovy svatby s Markétou Terezií, císařovnoho těhotenství a návštěvu moskevských diplomatů. Ve třetí kapitole se zabývá zahraničními událostmi, které Dietrichsteina zaujaly. Více než dění v západní Evropě zaujaly knížete boje, které se právě odehrávaly v sousední Rzeczipospolité. Závěr práce přináší zhodnocení témat z hlediska jejich odrazu v Dietrichsteinově korespondenci.

K celkovému hodnocení práce mohu po pečlivém přečtení říci, že teprve poslední kapitola o dění v Polsku přináší skutečně výklad založený na Dietrichsteinově korespondenci. V předchozích kapitolách je dána přednost vyličení tématu s využitím sekundární literatury, takže výsledkem je sice podrobný výklad o svatbě Markéty Terezie a dalších tématech, ale poněkud zde zaniká, co o událostech vypovídá zkoumaná korespondence. V závěrečném hodnocení pak autor nabízí korektnější interpretaci, kde ukazuje, že existoval rozpor mezi tím, co považujeme dnes za důležité, a co kníže jakožto současník považoval za důležité. Pravidelné festivity u dvora, průběh svatby, či obsah jednání s moskevskými diplomaty knížete příliš nezajímaly. Více ho zajímal třeba počet dárek. Stejně tak ho nezajímalo tolik dění v západní Evropě, kde probíhala devoluční válka, jako spíše události v Polsku.

Závěrečné kapitoly o zahraničněpolitickém dění také poněkud mění perspektivu na zkoumanou korespondenci. Zatímco v úvodu jsme se dověděli o informační síti agentů a rezidentů, kteří knížeti posílali zprávy, nyní se dozvídáme (s. 49), že kníže sám zprávy psal a posílal je dál. V této souvislosti se nabízí otázka, zda by autor mohl učinit souvislé vyličení pohybu informací od agentů, kteří knížete informovali až po informace odeslané knížetem dál. Nechával si kníže posílat zprávy jen proto, aby mohl sám něco napsat? Nebo spíše proto, aby mohl podle nich jednat? Nemají zprávy odesílané knížetem jiný charakter? Nešlo v nich spíše o to vyjádřit svůj postoj, aby tím ovlivnil něčí jednání, a ne jen o preposílání zpráv?

Myslím, že kapitoly o životě knížete z Dietrichsteina a dění u dvora jsou zbytečně podrobné. Pokud je tématem korespondence z roku 1667, pak jsou možná zbytečné obsáhlé pasáže o dvorských stranách (výraz „frakcionismus“ mi nepřipadá zdařilý) i o údajném dominantním postavení šlechtických cvičení ve šlechtickém vzdělání (s. 18), jež jsou podány na základě práce Jiřího Kubeše. Líčení Dietrichsteinovy domácí výchovy přitom ignoruje zjištění I. Cermana *Habsburgischer Adel und Aufklärung*, s. 316. Bez obecných spekulací víme, že Dietrichstein studoval geometrii, vojenskou a civilní architekturu, astronomii a výuka probíhala ve francouzštině. V Kubešově knize na s. 235-238 (autor asi mylně uvádí s. 235-328) není výklad dokazující význam šlechtických cvičení v Dietrichsteinově výchově, nýbrž

obecný výklad o prezentaci mužnosti, k čemuž měla dle Kubeše sloužit šlechtická cvičení a studium pevnostní architektury. Obojí spojuje se šlechtickými akademiemi a vrací se tak k tradičnímu názoru, jenž podceňoval studium na univerzitách.

Autorova úvaha o tom, že dvůr Ludvíka XIV. byl považován za ideální místo pro šlechtickou výchovu je poněkud předčasná, pokud uvážíme, že Dietrichstein pobýval v Paříži roku 1651. Tehdy bylo Ludvíkovi XIV. 13 let a probíhala fronda. Výklad o rozdílu mezi ceremonielem a rituálem (s. 23-25) je objevný a informativní, ale opět značně vybočuje. Totéž platí o údajném převzetí francouzského baletu dle vzoru Ludvíka XIV., ačkoliv výklad sám později ukazuje, že při slavnostech spojených se svatbou císaře Leopolda I. se provozoval koňský balet. Z hlediska čtenáře by bylo lepší, kdybychom se tu dověděli něco o historii a podobě koňského baletu. Rovněž zde poněkud zaniká informace, kterou autor korektně vyzdvihl v závěru, tedy že Dietrichsteina mnohem více zajímala hostina, kterou sám poskytl ve svém paláci. Přiznám se, že jsem skeptický i k přísné definici českého výrazu „velvyslanec“, jímž byl dle pojetí Jiřího Kubeše (s. 40) jakýsi plnohodnotný diplomatický zástupce, údajně na rozdíl od „vyslance a rezidenta“. Můj pohled na věc je ovlivněn němčinou, takže dávám přednost pojmu „vyslanec“, jenž mi připadá méně anachronistický. Myslím, že v 17. století náležel titul Grossgesandte v císařské diplomacii jen diplomatickému zástupci v Osmanské říši, u ostatních titulů by asi bylo třeba vzít v úvahu dobovou francouzskou terminologii, anebo využít popisných výrazů (diplomatický zástupce atp.). Vezměme také v úvahu, že geneze stálých diplomatických zastupitelstev byla historickým procesem. V dnešní terminologii je „vyslancem“ druhý úředník zastupitelstva s hodností rady. Není to pojem pro šéfa níže postaveného diplomatického zastupitelstva. „Velvyslanec“ je dnes kariérní hodnost, která neoznačuje šéfa diplomatického zastupitelství.

Pasáž o návštěvě moskevských diplomatů navazuje tematicky na kapitolu o dění v Polsku, je však přerušena obecným výkladem o lovu a maskulinních zábavách šlechty. Jako čtenář se domnívám, že by možná bylo lepší soustředit se v práci právě na dění kolem Polska, které zde stejně dominuje, výklad je však značně roztržtý a zastíněn obsáhlejšími celky. Kapitola o dění v Polsku ukazuje, že autor se tématu chopil zodpovědně, nastudoval si institucionální uspořádání Rzeczypospolité, takže dokáže postřehy knížete z Dietrichsteinovy korespondence, které představují asi nejvzácnější část práce. Rozhodně i zde výklad umožňuje poznat úhel pohledu současníka, který se může lišit od pozdějšího historického hodnocení. Ukazuje se, že Dietrichstein chápal ústavní uspořádání Rzeczypospolité, dobře předvídal budoucí potíže. Jak sděluje závěr, nejvíce knížete zajímala bitva u Podhajce roku 1667 a kandidatura vévody de Condé na polský trůn.

Domnívám se, že práce je zdařilá, slušelo by jí zestručnění a omezení kapitol o biografii a festivitech, stejně jako přidání celkového zhodnocení Dietrichsteinovy korespondence jakožto média.

Práce splňuje nároky kladené na bakalářskou práci, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm výborně

Praha 21.8.2023

doc. PhDr. et Dr. phil. Ivo Cerman, Ph.D.